

การจัดการศึกษาฝ่าวิกฤติด้วยฐานคิดเศรษฐกิจพอเพียง เทศบาลตำบลทอนหงส์ อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช

Education Management Crisis Base Concept of Sufficiency Economy
Thonhong Sub-District Municipality, Promkiri District,
Nakhon Si Thammarat Province

ปัญญา เลิศไกร^{1,*}, มัลลิกา คงแก้ว¹ และลัญจกร นิลกาญจน์²
Punya Lertgrai^{1,*}, Mallika Kongkaew¹ and Lunjakorn Nilkarn²

บทคัดย่อ

การจัดการศึกษาฝ่าวิกฤติด้วยฐานคิดเศรษฐกิจพอเพียงเทศบาลตำบลทอนหงส์ มีวัตถุประสงค์ในการวิจัยเพื่อ 1) ศึกษากระบวนการเรียนรู้การจัดการแก้ปัญหาการจัดการศึกษา 2) ศึกษากระบวนการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา ด้วยฐานคิดเศรษฐกิจพอเพียง กรณีเทศบาลตำบลทอนหงส์ อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการวิเคราะห์ สังเคราะห์ ถอดบทเรียนการพัฒนาในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น โดยใช้กระบวนการ ภูมิปัญญา การเรียนรู้และพัฒนาของผู้บริหาร ผลการวิจัยพบว่า

เทศบาลต้องดำเนินการ ให้เด็กได้มีโอกาสพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวัย การจัดการศึกษาในช่วงเริ่มต้น ของเทศบาลจะมีอุปสรรคมากมาย การแก้ปัญหาจึงใช้ทรัพยากรและบุคลากรในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมเป็นพลังขับเคลื่อนที่สำคัญในการฝ่าวิกฤติปัญหาต่างๆของชุมชน โดยจัดการศึกษา ฝ่าวิกฤติเป็นไปตามรูปแบบ รวมพลังชุมชน อดทนสู่ความสำเร็จ (LPCA Model) L ผู้นำ (Leader) คือบุคคลที่เป็นที่รวมของความเชื่อมั่นศรัทธา P พลังชุมชน (Power of Community) คือกลุ่มคนที่พร้อมจะเข้าร่วมกิจกรรมอย่างเหนียวแน่น C ต่อเนื่อง (Continued) มีกิจกรรม โครงการเชิงระบบ ครบวงจร อยู่เสมอจนเกิดผลสำเร็จที่ชัดเจน A ความสำเร็จร่วมกัน (Attainment) ความสำเร็จที่เกิดขึ้น ต้องประกาศเป็น ผลงานชุมชนที่เข้ามามีส่วนร่วม ทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ

คำสำคัญ : วิกฤติการจัดการศึกษา ฐานคิดเศรษฐกิจพอเพียง

ABSTRACT

Education Management crisis base concept of sufficiency economy Thonhong sub-district municipality has the purpose to study 1) the learning process management solution providing education, 2) the process developing forms of education that sufficient economic base at Thonhong sub-district municipality, Promkiri

¹ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช นครศรีธรรมราช 80280

Faculty of Education, Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, Nakhon Si Thammarat 80280 Thailand

² อาจารย์พิเศษ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช นครศรีธรรมราช 80280

Nakhon Si Thammarat Rajabhat University's special teacher, Nakhon Si Thammarat 80280 Thailand

* Corresponding author, e-mail: punya97lert@gmail.com

district, Nakhon Si Thammarat province. The qualitative research was used to analysis, synthetic, and creates lessons to learn about developing for problem solving. Then, the wisdoms process, learning and development executives were explained. The result shows that; The councils must complete the children to have the opportunity to develop age-appropriate learning. Education management of the municipalities should have many hurdles. So, the solution is to use resources and people in the community to participate as a major driving force in the crisis of the community. Then, the education through the crisis was managed. According to the model "LPCA model". "L" (Leader), "P" (Power of Community), "C" (Continued) and "A" (Attainment) involved that both official and unofficial.

Keyword : crisis base concept of sufficiency economy

บทนำ

การจัดการศึกษาในกระแสการแข่งขันของสถานศึกษา และค่านิยมในการส่งบุตรหลานไปเรียนโรงเรียนดังที่มีชื่อเสียงมีความพร้อมสูง แม้จะเสียค่าใช้จ่ายมากก็ตาม ทำให้โรงเรียนในชนบทมีนักเรียนน้อย และนักเรียนลดจำนวนลงอย่างต่อเนื่องจนหลายโรงเรียนถึงขั้นต้องปิดโรงเรียน ทั้งๆ ที่มีอาคารสถานที่ ครุบุคลากร อุปกรณ์การเรียนการสอนพร้อมตามเกณฑ์ของกระทรวงศึกษาธิการพ่อแม่ ผู้ปกครองส่วนใหญ่ต้องการส่งลูกหลานไปเรียนโรงเรียนในเมือง โดยเด็กต้องนั่งรถสองแถวบ้าง รถตู้บ้างที่แออัดเป็นเวลาหลายชั่วโมง มีค่าใช้จ่ายในการเดินทางและต้องนั่งรถเป็นเวลาหลายๆ ชั่วโมงในแต่ละวัน

เทศบาลตำบลทอนหงส์ เป็นองค์กรท้องถิ่นที่ยกฐานะมาจากสุขาภิบาล มีโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงหลายโรงเรียน และพบว่า ทุกวันตอนเช้าจะมีผู้ปกครองนำเด็กระดับอนุบาลและประถมศึกษาไปส่งที่ท่ารถ และรอรับในตอนเย็นทุกวัน ต่อมาผู้บริหารเทศบาลได้รับโอนกิจการของศูนย์พัฒนาเด็กที่อยู่ในโรงเรียนวัดทอนหงส์ ซึ่งมีเด็กเพียง 10 คน และต้องมาดำเนินการบริหารจัดการให้มีอาคารสถานที่ ต้องจัดการเรียนการสอนอย่างเข้มข้นเต็มศักยภาพ เป็นที่ยอมรับของผู้ปกครอง และคณะอาจารย์ นักศึกษา คณะครูศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช มาศึกษาดูงานมาร่วมดำเนินกิจกรรมในโอกาสต่างๆ อย่างต่อเนื่อง หลายครั้งนับได้ว่า เทศบาลตำบลทอนหงส์ เป็นหน่วยงานที่สามารถจัดการศึกษา ฝ่าวิกฤติตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงที่น่าสนใจ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษากระบวนการเรียนรู้การจัดการแก้ปัญหาการจัดการศึกษา
2. เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาดำเนินการด้วยแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยใช้การวิจัย เชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในการเก็บข้อมูลและการวิเคราะห์ เพื่อนำมาสังเคราะห์ ถอดบทเรียน การใช้ภูมิปัญญาในการแก้ปัญหา การปัญหาแต่ละครั้ง และการพัฒนา ศึกษากระบวนการบริหารจัดการที่ใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินงานมีขั้นตอนการวิจัยดังนี้

ขั้นตอนการวิจัย

1. ศึกษากระบวนการเรียนรู้การจัดการแก้ปัญหาการจัดการศึกษา
 - 1.1 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องในการวิจัย ผู้วิจัยได้ศึกษาจากงานวิจัย และเอกสารราชการ ตำราที่เกี่ยวข้องต่างๆ นำมาสังเคราะห์เพื่อแนวทางการศึกษา เป็นแบบสังเกต สัมภาษณ์ และแนวทางสนทนา (discussion guideline) การศึกษาเอกสารจะช่วยให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีคิด วิธีการจัดการกับวิกฤติปัญหา แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเป็นกระบวนการยอมรับและการร่วมมือช่วยเหลือพัฒนา (Best, & Kahn, 2006) โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือนำเข้านวัตกรรมที่เกี่ยวข้องมาประยุกต์ใช้

1.2 ศึกษาจัดเก็บข้อมูลภาคสนาม ด้วยการศึกษาลำรวจสภาพพื้นที่ ลักษณะทางกายภาพและทางสังคมของชุมชน ด้วยการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และแบบมีส่วนร่วมรอบทิศทาง 360 องศา (ปรีชา สามัคคี และ ปัญญา เลิศไกร, 2557) สัมภาษณ์พูดคุยอย่างไม่เป็นทางการ เก็บข้อมูลและความเห็น (Focus group interviews and Focus group discussions) เพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วนในหลากหลายมิติ (Briggs, Coleman and Morrison, 2012)

1.3 ถอดบทเรียนการจัดการวิกฤติการปัญหาด้วยรูปแบบภูมิปัญญา แนวความคิดพัฒนาการจัดการแบบเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการศึกษา ใช้หลักคิด ทฤษฎีทางวิชาการ เป็นแนวทางในการออกแบบการวิจัยเป็น 2 ช่วง (Phase) ดังนี้

ช่วงที่ 1 ศึกษาบริบทสังคม และภูมิปัญญาชุมชน

1) ศึกษาปัจจัยสถานการณ์ช่วงภาวะวิกฤติการจัดการศึกษาเทศบาลตำบลทอนหงส์ อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช

2) วิธีเก็บข้อมูล เป็นการเก็บข้อมูลหลักฐานเอกสาร และการสำรวจ สังเกตรอบทิศทาง สัมภาษณ์เดี่ยว สัมภาษณ์กลุ่มแบบ ย้อนประสบการณ์ (Ex-post facto approach) การสนทนาสัมภาษณ์ใช้ภาพถ่าย ร่องรอยในอดีตที่เกี่ยวข้อง (ปัญญา เลิศไกร, 2552)

3) จัดกลุ่มข้อมูล และตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วนของข้อมูล โดยใช้หลักทฤษฎี โครงสร้างหน้าที่ ทฤษฎีวิวัฒนาการเชิงระบบ (Barney, 1978) ความน่าเชื่อถือของข้อมูลโดยใช้หลักการตรวจสอบสามเส้า

ช่วงที่ 2 ศึกษากระบวนการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาด้วยฐานคิดเศรษฐกิจพอเพียง กรณีเทศบาลตำบลทอนหงส์ อำเภอพรหมคีรี

1) การสัมภาษณ์เดี่ยวเชิงลึก การสัมภาษณ์กลุ่ม เพื่อเก็บข้อมูลโดยสัมภาษณ์วิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้และพัฒนาแบบร่วมมือ การเรียนรู้แบบสืบสวนสอบสวน (ปัญญา เลิศไกร, 2558)

2) การนำข้อมูลจากการดำเนินการ และข้อมูลภาคสนาม มาประมวลด้วยการสนทนากลุ่ม ตามแนวตาปู

เกลียว (Spiral Model) สังเคราะห์ผลออกมาจัดระบบและสรุปเชิงวิชาการ

3) การสังเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำเอาข้อมูลที่ผ่านการตรวจสอบจากการสนทนากลุ่ม มาจัดระบบหมวดหมู่ แล้ววิเคราะห์โดยใช้แนวคิด ทฤษฎีมาวิเคราะห์การเชื่อมโยงปัจจัยจากข้อมูลที่มีอยู่ สู่ปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น แล้วนำมาวิเคราะห์ซ้ำ โดยจัดสัมมนาวิเคราะห์ การประชุมผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ (Focus Group Analysis) แล้วสังเคราะห์เชิงสรุป

เครื่องมือการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ผู้วิจัยใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ การสังเกตปรากฏการณ์รอบทิศทาง 360 องศา การสัมภาษณ์รายบุคคลและสัมภาษณ์กลุ่ม การจัดกลุ่มสนทนาหรือสัมมนาวิเคราะห์ (Focus group Discussion and Focus Group Analysis) เพื่อตรวจสอบข้อมูลจากหลายๆ แหล่ง ให้ได้ข้อมูลครบถ้วน เป็นจริง

การตรวจสอบข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบข้อมูลสามเส้า (Triangulation) ด้วยการตรวจสอบข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่ต่างกันอย่างน้อย 3 ลักษณะ จาก 4 ลักษณะคือ ที่มาของข้อมูล กระบวนการสืบสวนหาข้อมูล ทฤษฎีที่เป็นแนวการหาข้อมูล และวิธีการหาข้อมูล (Briggs, Coleman and Morrison, 2012) การตรวจสอบข้อมูลสามเส้า ทำให้มั่นใจว่าได้ข้อมูลที่มีความเป็นจริงมากที่สุด น่าเชื่อถือที่สุด

การเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant)

ผู้วิจัยได้ศึกษาประชากรเป้าหมาย เพื่อค้นหาผู้ที่มีบทบาทหลักที่สำคัญในการดำเนินงานการโอนย้าย การจัดตั้งและการบริหารจัดการการศึกษาของเทศบาลตำบลทอนหงส์ การนำเอามิปัญญาที่สะสมมาประยุกต์กับการจัดการโครงการ กิจกรรมและแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในการจัดการศึกษา ผู้วิจัยใช้วิธีเลือกเชิงทฤษฎี (Theoretical Sampling) คือค้นหาบุคคลแห่งการเรียนรู้และพัฒนา และติดตามเชื่อมโยงแหล่งข้อมูล (Snow Ball) ไปยังผู้ให้ข้อมูลคนอื่นๆ จนได้ข้อมูลครบถ้วน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1) การถอดบทเรียนจากการเรียนรู้หลังปฏิบัติการ หรือหลังจากดำเนินงานผ่านวิกฤติ หรือประสบความสำเร็จ ในการบริหารจัดการศึกษา ของแต่ละโครงการแล้วเสร็จ (After Action Review) เป็นการวิเคราะห์บทเรียน ประสบการณ์หลังการทำงาน ถูกนำมาจัดระบบเพื่อการพัฒนา (ลัญจกร นิลกาญจน์, 2557)

2) การถอดบทเรียนด้วยรูปแบบ การเรียนรู้จากการปฏิบัติ (Peddler Model) ผู้วิจัยได้นำเอาผลจากการถอด ความรู้เบื้องต้น มาจัดกลุ่มถอดบทเรียนร่วมกัน เป็นกระบวนการ ซ้ำซ้ำ เพื่อให้การถอดบทเรียนสมบูรณ์มากขึ้น โดยใช้ขั้นตอนของการเรียนรู้จากการปฏิบัติจากแนวคิดของ Peddler ช่วยให้ทีมงานเทศบาลมีแนวคิดแนวทางในการแก้ปัญหา การจัดการศึกษามากขึ้น

3) การถอดบทเรียนด้วยรูปแบบ (Action Learning Model) ผู้วิจัยได้นำแนวคิดการถอดบทเรียนจาก “Action Learning Model” ได้สรุปรูปแบบของการเรียนรู้จากการปฏิบัติ โดยแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน (ปัญญา เลิศไกร, 2552) ที่สำคัญคือ การวิเคราะห์ปัญหา (Problem Analysis) การจัดทำแผนปฏิบัติการและลงมือปฏิบัติตามแผน (Action Planning & Implementation) การตัดสินใจดำเนินการใน ขั้นตอนต่อไป (Decisions on Next Step) และการคิดใคร่ครวญ และการประเมินผล (Reflection and Evaluation)

ผลการวิจัย

กระบวนการเรียนรู้การจัดการแก้ปัญหาการจัดการ ศึกษาของเทศบาลตำบลทอนหงส์ พบว่า มีลักษณะ สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง ดังนี้

การเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง (Transformative Learning) เมื่อพบว่า กระแสสังคมเรื่องส่งบุตรหลานไป เรียนโรงเรียนในเมือง สร้างความเดือดร้อนทั้งรายจ่ายสูง และเด็กมีความเสี่ยงในการเดินทาง การปรับตัวในสังคม หากเปลี่ยนมาเรียนในโรงเรียนใกล้บ้าน จะต้องมียุติมา ทดแทน เป็นการเตรียมคิด ตรวจสอบ คาดการณ์ล่วงหน้า ก่อนการตัดสินใจเปลี่ยนแปลงในสิ่งที่มีความสำคัญมาก การเรียนรู้ในสิ่งที่ต้องการเปลี่ยนแปลง อันเนื่องมาจาก

สภาพเดิมๆ ที่ดำรงอยู่มีปัญหา มีอุปสรรคจนเกิดความเดือด ร้อน สอดคล้องกับความคิดหลักของทฤษฎีนี้คือ กรอบความคิด อ้างอิงสองมิติ (ซนัท ธาตุทอง, 2554) คือ มิติความ เคยชิน (Habits of Mind) และมิติ มุมมอง (Points of view)

ความเคยชิน ได้แก่ การยึดมั่นในสิ่งเดิมๆ ที่ทำมา หรือทำตามกระแสสังคม ผลจากการดำเนินไปตามกระแส สังคมหรือความเคยชินเดิม นำมาซึ่งปัญหา ความเดือดร้อน และค่อยๆ สะสมความรุนแรงมากขึ้นเรื่อยๆ นำไปสู่การ ยอมรับปรับตัวตามหรือคิดวิเคราะห์ควบคุมปัญหา หา แนวทางป้องกันปัญหา จึงแสดงออกซึ่งพฤติกรรมใน สถานการณ์ต่างๆ และมีมุมมองในมิติ จะเป็นการมองและ คิดวิเคราะห์ ไตร่ตรองมากขึ้น มีการนำเอาประสบการณ์ การใคร่ครวญอย่างมีวิจารณญาณมากขึ้น

บุคคลที่คิดจะเปลี่ยนแปลงพัฒนา จะมีความคิด เบื้องต้นต่อการเปลี่ยนแปลงล่วงหน้าเสมอ คนจำนวนมาก ยอมรับการเปลี่ยนแปลง โดยการวางเฉยยอมรับด้วยการ พยายามปรับตัวไปตามโอกาสและปัจจัย ซึ่งมีแนวโน้มที่นำไปสู่ปัญหาในระยะกลางและระยะยาว ในขณะที่คนที่มีความ มุ่งมั่นเชิงมิติ จะเตรียมการล่วงหน้า วิเคราะห์เรียนรู้ทิศทาง การเปลี่ยนแปลงล่วงหน้า และเตรียมความพร้อมที่จะ เปลี่ยนแปลง เมื่อบุคคลตั้งใจจะเปลี่ยนแปลง เพื่อให้หลุด พ้นจากสภาพเดิมๆ ที่เป็นปัญหา หรือไม่เห็นทางที่จะ ก้าวหน้าตามที่หวัง

1. การมีข้อมูลให้มากที่สุดและครบถ้วนในเรื่องนั้น การหาข้อมูลที่มีผลต่อการตัดสินใจส่งบุตรหลานไปเรียน โรงเรียนในเมือง ข้อมูลประสบการณ์ ข้อมูลภาคสนามจากการ สัมภาษณ์ สังเกต สัมภาษณ์ เอกสาร งานวิจัยต่างๆ ที่ เกี่ยวข้อง ข้อมูลจากการปฏิบัติราชการ เมื่อมีข้อมูลมากพอ จะ มีความมั่นใจที่จะแลกเปลี่ยนความเห็น พูดคุยตรวจสอบ แนวความคิดของตนที่จะเปลี่ยนแปลง พัฒนาตามที่ต้องการ
2. มีอิสระ เชื่อมั่นในตนเองที่จะนำเสนอ หรือถกใน ประเด็นต่างๆ อย่างมีอิสระตามแนว ความคิดของตน การ มีอิสระจะช่วยให้เกิดความคิดวิเคราะห์ใคร่ครวญค้นหา สิ่งใหม่ๆ จากฐานความรู้และข้อมูลข่าวสารต่างๆ ที่มีอยู่ อย่างอิสระ

3. มีโอกาสและพร้อมที่จะประเมิน ตรวจสอบ วิเคราะห์ ข้อมูล การมีโอกาสดังกล่าวเปลี่ยนความคิดเห็น ทำให้เกิดการเรียนรู้ เกิดแนวทางที่จะพยายามแก้ไขปัญหา และแนวทางที่จะไปประยุกต์พัฒนาปรับเปลี่ยนวิธีคิด และวางแผนการเปลี่ยนแปลงตามทิศทางที่ต้องการ

4. ปรับทัศนคติและวิธีคิดของตนเอง การแลกเปลี่ยนเรียนรู้จะมีพลังความรู้ ความคิด ยอมรับความจริงที่หลากหลาย ยอมรับถึงความคิดที่แตกต่าง ข้อมูลในมิติที่หลากหลาย การรับรู้ เรียนรู้ทำให้เกิดความพร้อมที่จะปรับทัศนคติค่อยๆ ผ่อนคลายปัญหาและปรับสู่สภาพ ยอมรับความจริงที่เหมาะสมมากขึ้น

5. มีทักษะ ความสามารถในการใคร่ครวญ ไตร่ตรอง และตั้งกรอบแนวคิด สมมติฐาน อย่างเป็นระบบ อันนำไปสู่การค้นหาคำตอบ และแนวทาง ทิศทางการเปลี่ยนแปลง ที่จะนำมาวางแผนรับการเปลี่ยนแปลง ที่มีโอกาสเป็นจริง และมีความพร้อมในการเพิ่มศักยภาพ ต่อการเปลี่ยนแปลง ทำให้เกิดประโยชน์ได้มากขึ้น

6. ความเสมอภาคในการนำเสนอ คัดค้านได้แย้ง หรือตั้งคำถามใคร่ครวญสอบถาม เพื่อให้เกิดความเข้าใจ ตรงกัน และแลกเปลี่ยนความรู้จนเกิดการเรียนรู้ที่กระจ่างชัด การมีโอกาสดูคุยกับคนในแวดวงเดียวกัน ที่มีสภาพปัญหาคล้ายๆ กันอย่างเสมอภาค เป็นบรรยากาศในการพัฒนาแนวความคิด แผนการปรับตัวที่ดี

7. การยอมรับข้อตกลง ยอมรับความจริง ความเห็น ส่วนรวมบนฐานข้อมูล บนฐานแห่งเหตุผล และกระบวนการยอมรับซึ่งกันและกัน ความเชื่อมั่นไว้วางใจต่อกัน แนวทางนี้นำไปสู่ การรวมกลุ่ม สร้างพลังกลุ่ม พลังชุมชนขึ้นมาสู่กับ กระแสสังคมที่ไม่เหมาะสม และเป็นการนำในการจุดกระแสสังคม การสร้างค่านิยมที่เหมาะสมให้กับชุมชนและสังคม

การเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในชุมชน จะส่งผลกระทบต่อเนื่องในวงกว้าง การปรับตัวและเตรียมการล่วงหน้า จะช่วยผ่อนคลาปัญหาได้มาก ขณะเดียวกันการควบคุมการเปลี่ยนแปลงกระแสค่านิยมทางสังคมที่เป็นปัญหา และกำหนดทิศทางกระแสสังคม ค่านิยมกลุ่ม ชุมชนใหม่ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่เหมาะสมกับคนในชุมชน ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง จึงเป็นแนวทางที่ใช้

อธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในการจัดการการศึกษา ศึกษา กระบวนการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาด้วยฐานคิด เศรษฐกิจพอเพียง

การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา โดยใช้ฐาน ภูมิปัญญาบนฐานคิดเศรษฐกิจพอเพียง คณะผู้บริหารและ ทีมงาน (กิตติมา มณีโชติ, 2557) ได้พยายามนำเอา ภูมิปัญญาเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหา กระแสสังคมด้านการ ศึกษา เป็นปัจจัยสำคัญที่เป็นสาเหตุของการเกิดวิกฤติที่ จะต้องรวมพลังชุมชน ในกระบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม ในชุมชนเป็นแนวทางแก้ปัญหา

การสร้างเชื่อมั่น มั่นใจในคุณภาพการศึกษา ที่เทศบาลจะดำเนินการ ผ่านผู้นำชุมชน โดยนำทีมไปพบ พูดคุย หรือกับผู้อำนวยการโรงเรียนวัดมเหยงค์ และเชิญ ผู้อำนวยการวัดมเหยงค์ และทีมงานมาดูสภาพพื้นที่และ การเตรียมการ ผู้นำชุมชนที่ไปเห็นสภาพความแออัดของ นักเรียน และเห็นการจัดการเรียนการสอนที่เป็นมาตรฐาน มีความทันสมัย เป็นประเด็นหลักที่ทุกคนกลับมาคิด วิเคราะห์ หรือร่วมกันหลายครั้งในหลายมิติ และเกิดแรงบันดาลใจที่จะนำจุดแข็งของโรงเรียนในเมือง มาสร้างให้ เกิดขึ้นให้ได้และแก้จุดอ่อนที่มีอยู่ ซึ่งทางโรงเรียนเทศบาล วัดมเหยงค์ได้สนับสนุนช่วยเหลือเป็นที่ปรึกษาแนะนำอย่าง ต่อเนื่อง จึงมีผู้นำชุมชนและสมาชิกสภาเทศบาลตัดสินใจ ให้บุตรหลานมาสมัครเข้าเรียน เป็นการจุดกระแสความเชื่อ มั่นใจให้เกิดขึ้น

พอเพียงตามหลัก 3 ห่วง 2 เงื่อนไข ดังนี้ หลักมี เหตุผล หลักพอประมาณ และภูมิคุ้มกัน ภายใต้เงื่อนไข ความรู้ และเงื่อนไขคุณธรรม ด้วยกระบวนการดังนี้

ระดมทุนด้วยการจัดงานเลี้ยงน้ำชา เป็นแนวทางที่ นำมาใช้ในการหางบประมาณมาสร้างอาคารเรียนและ อุปกรณ์การศึกษา โดยออกบัตรเชิญดื่มน้ำชาในช่วงเช้า เวลา 07.30-10.30 น ทางทีมงานเทศบาลเตรียม ชาร้อน กาแฟร้อน ข้าวเหนียว ปาท่องโก๋ไว้บริการ คนที่ไปจะบริจาค เงินตามอรรถาศัย มีตั้งแต่ 20 บาท 40 บาท ส่วนมาก คนละ 100-300 บาท คนที่มีฐานะทางสังคมมักจะบริจาค 500 หรือ 1,000 บาท และอาจจะเป็นผู้บริจาคจากภายนอกที่ ฝากมาสมทบ ซึ่งบางครั้งจะมีบางท่านที่บริจาค

เป็นเหมือนบาท แต่มีน้อย วิธีนี้จะได้มวลชนและความเห็นใจสูง เกิดกระแส กระบวนการที่อยากจะช่วยเหลือ ร่วมมือกับเทศบาลในกิจการการศึกษา

ทีมงานเทศบาลให้ความสำคัญกับกิจกรรมต่างๆ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างต่อเนื่อง และมุ่งมั่นพัฒนาให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีความพร้อม เป็นสถานที่ที่เด็กและผู้ปกครอง ทุ่มเทศักยภาพทุกองคาพยพ ผู้กับทุกปัญหา จึงมีทั้งสมาชิกสภาเทศบาล ผู้ปกครอง คอยสนับสนุนช่วยเหลือครูและทีมงานบริหารอย่างใกล้ชิดตลอด

แนวคิดการแก้ปัญหาชุมชน ด้วยกระบวนการชุมชนเป็นความพยายามพึ่งตนเอง และต้องการสร้างความตระหนัก ให้คนในชุมชนมีความรับผิดชอบร่วมกัน เพื่อคลี่คลายปัญหาที่เกิดขึ้น สร้างความเข้มแข็งของชุมชน จุดเริ่มต้นของกระบวนการชุมชน คือ การระดมความคิดที่นำเอาภูมิปัญญาที่มีอยู่มา คือระดมแรงงานความสามารถที่มีของคนในชุมชนออกมาเตรียมการด้านสถานที่ อุปกรณ์ของเล่นเด็ก ระดมความร่วมมือในกิจกรรมหาทุน กิจกรรมเสริมศักยภาพการเรียนการสอนเป็นเบื้องต้นก่อน จากนั้นพยายามใช้ศักยภาพของคนในชุมชนที่มีเครือข่ายจากภายนอกมาสนับสนุน โดยคนในชุมชนเป็นหลัก จนมีความมั่นคงระดับหนึ่งจึงเดินหน้าประสานสนับสนุนงบประมาณจากทางราชการ

การจัดการศึกษาฝ่าวิกฤติด้วยฐานคิดเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า เทศบาลตำบลทอนหงส์ ได้จัดการแก้ปัญหา ฝ่าวิกฤติเป็นไปตามรูปแบบ LPCS Model

L ผู้นำ (Leader) คือบุคคลที่จะเป็นผู้นำในการดำเนินกิจกรรม โครงการ ผู้นำเป็นปัจจัยหลักที่สำคัญที่สุด (Louvered, 1988) การที่นายกเทศมนตรี (นายอมร คุ่มภัย) เป็นคนที่มีภาวะผู้นำสูง เป็นที่ชื่นชอบ เชื่อมันศรัทธาของคนในชุมชน ประธานชุมชน ในทีมงานของนายก อมร คุ่มภัย 9 ชุมชน เป็นกลุ่มผู้นำศักยภาพสูง จึงได้รับความร่วมมือ และพร้อมที่จะร่วมกิจกรรมสังคม ร่วมกันขับเคลื่อนกิจกรรม

P พลังชุมชน (Power of Community) คือกลุ่มคนในที่พร้อมจะเข้าร่วมกิจกรรมอย่างเหนียวแน่น ประสานความร่วมมือในการนำประเด็นหลักๆ ของกิจกรรม

(Robbins, 1986) คอยสื่อสารสมาชิกในกลุ่ม โดยมีชมรมรักษาสภาพ (ปลูกผักปลอดสารพิษ) กรรมการชุมชน ชมรมผู้ปกครอง

C ต่อเนื่อง (Continued) การดำเนินกิจกรรมโครงการนอกจากมีขั้นตอนเชิงระบบอย่างเป็นกระบวนการระยะสั้นแล้วเสร็จ จะต้องมีการ กิจกรรมใหม่ๆ ที่เชื่อมต่อกับกิจกรรมเดิม (กิจกรรมปลูกผักอินทรีย์เพื่อสุขภาพ กิจกรรมสร้างและพัฒนาของเล่นภูมิปัญญาให้เด็กนักเรียน) ให้เกิดความต่อเนื่องเป็นระยะๆ ทำให้กลุ่มคนมีกิจกรรมที่จะเปิดโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วมจนกว่างานจะประสบความสำเร็จที่ชัดเจน

A ความสำเร็จร่วมกัน (Attainment) ความสำเร็จที่เกิดขึ้น จะมีการประกาศเกียรติคุณ คนที่มีส่วนร่วมที่แท้จริง (การสร้างอาคารเรียนชั่วคราว สนามเด็กเล่น อุปกรณ์ของเล่นภูมิปัญญาที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน) โดยมอบวุฒิบัตร กล่าวคำยกย่องกลุ่มคนที่เหมาะสมกับสถานที่ จังหวัดเวลา จะมีผลเชิงจิตวิทยาอย่างมาก

สรุปผลการวิจัย

กระบวนการเรียนรู้การจัดการแก้ปัญหาการจัดการศึกษา คณะผู้บริหารและทีมงานพบว่าปัญหาวิกฤติการจัดการศึกษาเกิดจาก ด้วยการประชุมเสวนากลุ่มเล็ก ๆ ถอดบทเรียนจากปัญหา พบว่า วิธีคิดของผู้ปกครองที่ตามกระแสสังคม นิยมส่งลูกเข้าเรียนในโรงเรียนเรียนขนาดใหญ่ในเมืองเป็นหลัก การเรียนรู้เพื่อแก้ปัญหาต้องเน้นการเปลี่ยนแปลงวิธีคิด เปลี่ยนจากตามสังคมมาเป็นการนำสังคม สร้างความแกร่งโดยร่วมกิจกรรมกับโรงเรียนเพื่ออนาคตของลูกหลาน

กระบวนการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาด้วยฐานคิดเศรษฐกิจพอเพียง พบความสอดคล้องกับหลักเศรษฐกิจพอเพียงเรื่อง การมีเหตุผลที่ทำให้ได้อธิบายวิธีคิด เป็นค่านิยมตามกระแสสังคม มาสร้างสังคมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับสังคม พอประมาณ ด้วยการใช้ทรัพยากรบุคคล อุปกรณ์ในท้องถิ่นที่มีอยู่ สร้างอาคารและอุปกรณ์ของเล่นภูมิปัญญา ภูมิคุ้มกันจัดการเรียนรู้แบบเครือข่ายดี เพื่อเกื้อหนุนกัน สังคมแบบมีส่วนร่วม

ที่อบอุ่นของชุมชน ทั้งนี้ เน้นการเรียนรู้จากกระบวนการกลุ่ม ซึ่งกิจกรรมทุกกิจกรรมจะต้องบนฐานคุณธรรม จริยธรรม การรวมพลังชุมชน อดทนสู่ความสำเร็จ (LPCA) เป็นรูปแบบที่เกิดขึ้นจากปรากฏการณ์ในการจัดการศึกษา ด้วยความพยายามแก้ปัญหาที่ถึงขั้นวิกฤติที่เกิดขึ้นในชุมชน การรวมพลังศักยภาพที่มีอยู่มาจัดการศึกษา

ข้อเสนอแนะ เสนอในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง

กระบวนการเรียนรู้ที่จะจัดการศึกษา เพื่อแก้วิกฤติ ปัญหาแนวความคิด กระแสสังคมที่เกิดขึ้น และพัฒนา ศักยภาพในการจัดการการศึกษา โดยใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 3 ห่วง 2 เงื่อนไข เป็นแนวทางที่มีผลโดยตรง ต่อภาพรวมของหน่วยงานและคนในชุมชน

1. ผู้นำองค์กรปกครองท้องถิ่นที่รับผิดชอบการจัดการศึกษา ควรสนับสนุนให้ผู้บริหาร สถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้อง ให้ชุมชนเกิดความตระหนักที่จะเข้ามามีส่วนร่วม ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง 3 ห่วง 2 เงื่อนไข
2. ผู้บริหารสถานศึกษา ควรสนับสนุนภูมิปัญญา และการต่อยอดนวัตกรรมจากชุมชน มาเป็นนโยบายหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 3 ห่วง 2 เงื่อนไข ด้วยการสนับสนุนงบประมาณ อุปกรณ์ต่างๆ อันนำไปสู่การเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาร่วมกันกับชุมชน
3. ควรมีการศึกษาวิจัยและพัฒนา โดยใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 3 ห่วง 2 เงื่อนไข การพัฒนาศักยภาพ การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม

เอกสารอ้างอิง

กิตติมา มณีโชติ. (มกราคม-มิถุนายน 2557). พฤติกรรม การจัดสินใจของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราชเขต 2. *วารสารนาคบุตรปริทรรศน์*, 6(1), น. 31-37.

ปรีชา สามีคคี และปัญญา เลิศไกร. (มกราคม-มิถุนายน 2557). เทคนิคการสังเกตสำหรับการวิจัย และพัฒนา. *วารสารนาคบุตรปริทรรศน์*, 6(1), น. 58-65.

ปัญญา เลิศไกร. (2552). *นวัตกรรมการปลูกปาล์มน้ำมัน ลุ่มน้ำปากพนัง*. (วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช).

_____. (2558). *ทฤษฎีการวิจัยและพัฒนานวัตกรรม นครศรีธรรมราช*. นครศรีธรรมราช: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.

ชนันท์ ธาดุดทอง. (2554). *สอนคิด การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิด*. นครปฐม: เพชรเกษมการพิมพ์.

ฉัญจกร นิลกาญจน์. (กรกฎาคม-ธันวาคม 2557). การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้. *วารสารนาคบุตรปริทรรศน์*, 6(2), น. 90-96.

Barney G. G. (1978). *Advances in the Methodology of Grounded Theory Theoretical sensitivity*. San Francisco: University of California.

Best, J. W. & Kahn V. (2006). *Research in Education* Chicago: University of Illinois.

Briggs, Ann R. J. Marianne Coleman and Marlene Morrison. (2012). *Research Methods in Educational, Leadership and Management*. California: SAGE publication Inc.

Louvered, J. J. (1988). *Analyzing Decision Making*. California: Sage.

Robbins, S. P. (1986). *Organization behavior: Concept, Controversies and Application*. New Jersey: Practice Hall.